

ACC. N:R M. 15003:1-14

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Jam Nilsson*
Härad: *Albo* Berättare: *Johan Bengtson, Rarlunda*
Socken: *Rarlunda* Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1957* Född år *1889 i Rarlunda*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-14.

LUF 73.

Gården ligger mitt i byn. Jag tillträdde gården 1912, är född på östskåra som också hör till Raolunda socken men ligger i en utkant. Känner byn gnr. släkt på gårdarna. Innehar många kommunala förtroendeuppdrag.

Nils Larsson, Dala annonserade för sin lantbruksmaskin i början av seklet. År 1902 besto jag och smedens son, Smedsson dit. Vi hämtade ganska många nyheter där. Smeden slog sig ner här och var väl den som hjälpte till att introducera nya lantbruksmaskiner här på orten. Själva lärde jag mig insä viktan av att använda konstgödnings. Tidigare drog sig bönderna mycket för att ge ut pengar på konstgödnings, men på Dala lärde man att detta var en god kapitalplacering. Detta med konstgödnings, ja rotfruktodlingen

också, gav en rikare kreaturskötsel och bönderna fick ett produktionsöverskott, sålde och fick reda pengar och kunde förbättra hus och maskiner och utredning o.s.v.

Den första plojen jag minns var ett trääder med järnbit, ännu tidigare hade man haft ett sådant av råbart trä. 1899 köpte vi spadesharv och harvade ner såden och beredde jorden med den. På 90-talet delverkade Norrahammar och Översum plogar helt av järn, som förde tältan till jorden och ställde den i 45° vinkel. Amerikanska plogar kom hit i början av 1900-talet och 1902 köptes en Viktoria-plog med vändskiva som bröt tältan. Ett annat märke var Oliver som kom samtidigt som mejala bönder köpte plogar av dessa märken.

1891-92 köptes en härr med järnstativ
och järnpinnar, på alla sätt bättre
än den tidigaste av eubardträ och
övergångsformad träram och järn-
pinnar.

Trätunneln var den allmänna före-
den s. k. Cambridge-västen eller ngn. annan
tunnel av metall. Kom hit ca. 1905.
1914 köpte vi en pålsäckmaskin som
jag använde till sammas med en
annan bonde. 1918 skaffade jag själv
en. 1946 köptes en traktor som efter
där utbyttes mot en dieseldriven Querna
är kom en gödsel spridare hit på gården.
Den absolut första här i trakten.

Förstgörelsen spriddes från början
för hand, på i början av 1900-talet
började vi köra med vagn och

gödningen kastades ut med skuffen.
Det gör man fortfarande där terrängen
inte tillåter en väst ginstelig gödnings-
spridare att gå. 1929 köpte 6 st
bänder här i byn den första gödnings-
spridaren. Den var 3 m. bred och hade
kedjebrotning. Efter 5 år köpte jag
och en annan lantbrukare en ny och
nu har var och en sin.

Lockerbeton började odlas här 1917-18
då 1 fld. nu 3-4. Medelavkastningen:
14000 kg per fld.

1823-24 skiftades jorden här. Auguste
avsägs då mycket viktig. På nr. 17 fanns
silångar. Den som fick silång fick
lik åkerjord, så värdefull avsägs den
värföljden när jag gick i skolan
var följande: 1 skiftet 1) träda 2) vintersäp

3) o 4) klöver 5) vårsäd 6) vintersäd 7) potatis
8) vårsäd. Det finns fortfarande folk som
håller på den här ordningen fortfarande.
Efter 1912 hade jag lagt om till 6 sk. jks.
1) grönsaker 2) potatis 3) vårsäd 4)
klöver 5) klöver 6) vintersäd. Min son
Georg gick på Onnestad 1945 och den
dessa har växtföljden varit fri.

Lushållningspälskapet lät om
jordbruksinstruktörer kartlägga
marken. Sen kunde man ju tillföra
jorden exakt den näring som behövdes.
1922 begärde vi ut en landbruksväg.

som måtte ut ett öppet dike. Täckdikning
började man med i Ravelunda på mitten
av 80-talet. Rösen var små, och täckdikning
så som den göres idag, var det alls inte.

På 80-talet fanns 4 kor på gården sedermera 8-9 mest röd-vita, men en del svart-vita. Hös och tralm var det huvudsakliga fodret. Sen betor. 1982-83 började vi köpa kraftfoder.

I gamla tiden kárnade vi och gjorde ost hemma. I början av 90-talet började de första uppköpsmejerier. Vi levererade till en Mattsson på Orrolunda Nygård. Detta lerge anlade ett andelsmejeri 1897. 1899 byggdes ett sådant i Orrolunda och det blev vårt mejeri. Lades ner 1955. Lydken går nu till Kivik.

1916 bildades en fjurförening på 12 lantbrukare. 125 kor var högsta antalet för en förening som höll en fjur. På årsstämman avgjordes om auktion d. v. s. vi fick bjuda under varandra, foderlegan

för tjusen. Nils Gudmundsson min svärfar
 var en föregångsman inom kreatursaveln
 för låglandsbockar. Anders Larsson kirk-
 lagsmannen höll hårt på den rödbrokgiga.
 Sluddjurskonsuleren var oss behjälplig
 vid inköp av tjur och endast djur med
 sin härstamning köptes. Detta innebar
 ju att hela djur stammen förbättrades
 mjölkproduktionen ökade och man
 kunde då inpegga på att sälja avelsdjur.
 Jag gick med i kontrollföreningen
 1917 men den hade bildats något tidigare.
 Vår skötsel har gått framåt och blev
 ekonomiskt inbringande när andels-
 plekeriet kom 1910 för jag. Jag har
 talat varmt för föreningar av detta
 slag här i bygden. Detta är ett sätt att
 skydda landsboukarna från kränningar.

Utfodringen av djuren har ju ändrats
i och med att grödorna ökade och
lantbruksforskningen har bidragit med
nya upptäckter om vilka näringsmedel
som är den lämpligaste. Dranken
har ända sen sekelskiftet varit ett
mycket viktigt och billigt föder.

1903 hölls ett lantbruksmöte i Brösarp
där maskiner och djur visades. Det lockade
dit mycket folk och många saker var
väl utpekade men lockade till efter
tanke och omfattades av alla och som
så var unga.

Gården har hade två husmän
som hade egna hus på fri grund. Hos
dessa husmän kunde man se gamla
redskap användas sen den lags bok
på andra håll. Den förskade t. d.

med slejfel långt in på 1900-talet.

De förste fröskemännarna jag minns var Jan Rarlund och en drögon Berg. Pröjade arbetet kl. 5 slutade kl. 17. Full kost. + en skeppa av den fröskade skumman. Fick inga kontanter. Fädes-
märpa skaffades hit på mitten av 1880-talet. 1891-92 kom stiftfröskan i bruk här Drogo med hästbandning. 1906 hyrde vi (liksom stiftfröskan) en motorfröskan. ^{Står skuggad} När kriget kom fick vi rek tag i ngn. motorolja och fick då till stiftverket igen. 8-10 lantbrukare bildade 1919 ett fröskelag här i byn och de fröska och toakts m köpts. Bolaget minns fortfarande och vi fröska också till hedra de bolagsmedlemmarna.

1910 bildades här en lokal förening
av jordbrukarnas central förening.

1919 en handelsförening eftersom
vi ansåg att privat-handeln nå tjänade
förs mycket.

Tidningar och böcker hade nog
foga att betyda när det gällde lantbrukets
förbättring hos gemene man. Jag hade
juellertid en tidskrift "Vårt lantbruk"
som utgavs av lantbruksskousulenter
Ekerot. Den har jag haft stor nytta av
och hämtat många tips ~~och~~ ut. Ngon bok
av Nils Larsson Dala och av den energiske
Rosén som talade varmt för husdjurs-
skötsel och konstjädning. Läste jag på
90-talet.

När bönderna fick bättre inkomster
började man också reparera och modernisera

byggnaderna. Stallet inreddes här mera
ändamålsenligt 1909, 1913-14 byggdes
jag särskilt svinstus, 1915 byggdes
födelsstall och grönhusen, som
inte tidigare funnits.

Den gamla takbeläggningen här var
halv som ju fick ersättas med en nyttare.
1913 började vi lägga papp på vissa tak.
1930 kom eternitet, men så mycket tegelpannor
har i trakten eftersom vi saknar något tegel-
bruk i närheten. Eternitet är tätt och
frostar heller inte så hårt på de gamla tak-
plattorna. Arbetet för mina takförbättringar
kan stå för en del av gårdarnas
byggnader här i byn.

Byn äger samfundet ett ^{stycke} skog och till för ett par år sedan ett lertag. Om dess skötsel och förvaltning har vi på samtliga bygestamma i slutet av mars varje år Uderman är Gottfrid Gunnarsson.

De egentliga landsvägen skulle underhållas av lantbrukarna, vägstycken efter mantal. Landsticket eller Uderman och ett par nämndemän skötte i slutet av oktober godkända och icke godkända stycken lästes upp i kyrkan. Omkr. 1920 sattes vägplassen i vårdhållningen.

Fattigvården var ju inte alls så organiserad som nu. I våra föräldrarstift auktionärerades de gamla hus. I Stepparp hade vi ett fattighus med plats för tre familjer nu rivet. Vi hade också del i en fattiggård i Laaket Olof. Nonten

bestämmerade en liten gård i Åhusa till
de gamle. 4 böcknar fick dela den.

Till julen skänktes mat och kläder åt
de fattiga i församlingen. De hade ofta
sina bestända gårdar och ställen att gå
till. Allt detta upphörde nämligen det
nya ålderdomshemmet.

Den första affären här i byn
sattes upp av en smålänning Sven Johanson
som vi kände tidigare från hans gård
farihandel. Han lär ha börjat här
någon gång på 70-talet. Han efterträddes
av en Felling en duktig man som var
med sin tid, var med vid grundandet av
Roslunda boänneri 1903. En ytterligare
en affär kom till vid skatteköpet och
kunde den omfattade handelsföreningen 1919.

Affärerna iverkade på bonads-
varorna på så sätt att man efter råd
och tillförlitlighet köpte varor som man med
stort tillbehör förjädigt hemma.
Linnorna köpte tyger, blomliga och
kulliga, och det myckna hemvävda
kom förmodet. Fjernvägen Brösarp-
Kristenstad invigdes 1800. Handlarna
kunde lätt skaffa sig varor och det
visade sig att folk köpte mera nöd-
heder, sådant som de tidigare inte
vetat om och inte bekvämt. Någ var
affären en nyhetsoppsidare alltid mer
riktig och bättre än goda.